

1907
Okt.-Nov.

SOLSTRÅLEN

Pris
5 öre

SAGOSTUNDARBARNENS TIDNING

En saga.

Det var midsommarafton. Träden stodo i härlig grönska och en mångfald av blommor gav rik färgprakt åt trädgården, som omgav en liten rödmålad stuga. Därinne bodde Lisa, en liten rar tio-åring. På lek och ras hade hon tröttnat och satt nu, med det ljuslockiga huvudet lutat mot handen, i en

berså. Framför henne låg en stor sagobok. Hon hade just slutat en saga, och denna hade väckt så många tankar hos henne. Sagoslottet! Å, det var ett härligt ord! Tänk att få fara dit och se allt det hon nu endast läst om. Men hur skulle detta låta sig göra?

— Det var denna viktiga fråga, som just sysselsatte hennes hjärna. — Plötsligt log hon skälmskt, och med ett skutt for hon ned från bänken. Nu visste hon det! Det var ju midsommarafton. Då kunde ingenting vara omöjligt.

Alla troll, tomtar och dvärgar voro ju ute.

Hon hastade åstad in i skogen. Ögonen strålade av glad förväntan, och hon hoppade käckt från den ena tuvan till den andra.

Till en början hade hon så brått. Hon skulle ju springa långt. Först där solen går ner, skulle hon stanna, ty där . . . där . . . låg det säkert. Hon blev yr av glädje, när hon tänkte därpå. Träden i skogen viskade så hemlighetsfullt. Fåglarna kytttrade: »Skynda dig, skynda dig!» Ja, det ville hon visst göra, men se en sådan vacker blomma, där stod!

Den skulle hon taga med sig, och så den, och så bara en till. Och så rött det lyste därborta på tuvan. Å, så många bär! Hon hade nu sprungit så länge, att det skulle bli skönt att få vila, tyckte hon, endast en liten, liten stund. Och så skulle hon äta av bären. — Hon satte

sig på tuvan. Men så märkvärdigt! Knappast hade hon suttit en liten stund, förrän skogen så småningom fördunklades och försvann. I stället låg framför henne en stor grön äng.

Det susar så sakt. Lisa lyssnar. Vad är då detta? Nu höras rena, klara ljud, som om man slagit kristallglas mot varandra. Ljudet kommer närmare och närmare, och nu ser Lisa liksom en slöja för sina ögon. Hongnuggar dem och kan nu urskilja hundratal små vita, luftiga varelser. De taga i ring och med små glasskor

på fötterna tråda de dansen. — Lisa sticker fingret i mun av förvåning. — Plötsligt svävar en av älvorna sakta fram till henne och bjuder henne dansa med. Hon svarar ej, men det är underligt, vilken makt älvan har. Lisa vet ej av, förrän hon svänger om i virvlande fart. Huj, vad det går! . . . Men med ens avstannar dansen. Älvorna peka mot öster, där en ljusning förkunnar, att deras fiende, solen, snart skall segra över dem. Lisa är nu ej alls rädd. I vinande fart bär det av över stock och sten, till dess en brant fjällvägg hejdar deras fart. Den

vackraste av älvorna tager upp ett litet horn och blåser däri och det klingar som av tusende klockor. Bergväggen försvinner som genom ett trollslag. Överallt gnistrar det. I alla vrår vimlar det av tomtar och troll. Sagodrottningen tager Lisa vid handen och leder henne in i sago-

slottet, ty det är verkligen dit älvorna fört henne.

Hon följer darande, och en rysning genomfar henne, när hon först kommer in i vinterslottet. Allt är av is och snö. Våldiga iskristaller hänga gnistrande och skimrande ned från klippväggarna. På en tron av snö sitter Kung Vinter, även han vit. Han ser så kall och sträng ut. Lisa vågar knappast andas av fruktan, att allt skall försvinna.

Sedan komma de in i en väldig sal, där allt ser så trolskt och härligt ut. En älva

med ögon som stjärnor och en dräkt av de skäraste färger hastar mot dem. »Hon heter Glädje», säger sagodrottningen. Lisa blir alldeles bländad. Hon står länge stum av förvåning, men så får hon plötsligt se några varelser, som hon tycker sig känna igen. Nej, se där är ju Törnrosa, som nu är så glad att hava blivit väckt ur sin långa, tunga sömn. Och se där syns Snövit och vid hennes sida Askungen. Hon, som redan i sin tarvliga dräkt var så vacker, är nu dubbelt skön. Här i Glädjens boning är det blomdoft, dans och skämt. Lisa är förtjust. Hon har så mycket att tala om med alla sagovarelserna, att hon nästan glömmer att hon ej hör till dem. Hon språkar nu som bäst med Tummeliten, då hon plötsligt ser, att ännu en sal döljes bakom dessa väggar. Den är så hemlighetsfull. Hon märker ej, att hon så småningom drages allt närmare denna. Plötsligt befinner hon sig därinne. Allt tyckes vara mörkt. Emot henne träder en smärt, mörk gestalt. Det är Sorgen. Lisa blir ängslig och börjar gråta, men älvan tröstar henne. »Min tillvaro är nödvändig för människobarnen, min

lilla vän», säger hon. »Alltsynes dig kanske tröstlöst mörkt här. Så är det dock ej. Ser du därborta en ljus, vit rand? Det är Hoppet—Tålmodet.»

Lisa spärrar upp sina ögon. Jo, verkligen! Där lyster det, som av tusentals små pärlor. Sorgen ilar dit, och när hon kommer åter, för hon med sig

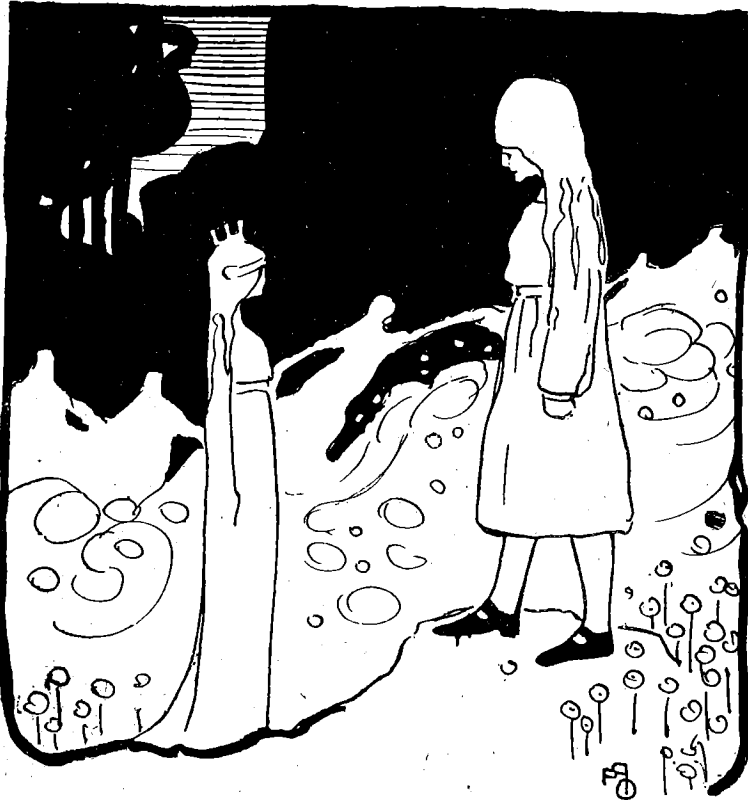
något som i Lisas tycke liknar en krans av örter, på vilka klara fårar dallra. »Detta är tålmodets ört», säger älvan i det hon trycker kransen på det ljuslockiga huvudet.

Så susar det, som av en fjärran stormil. Sagoslottet blir allt dunklare och snart resa sig där det har stått, stora, mörka träd.

Lisa gnuggade sig i ögonen, och for yrvaken upp. Vad? Hade hon sovit? Hon såg sig omkring. Solen höll just på att gå ned, och överallt lågo daggdroppar och lyste.

Älvor och tomtar voro borta, och försvunnet var det härliga sago-slottet. — Lisa sprang raskt genom skogen och så skyndade hon in i den röda stugan. Hon var så glad. Tänk, hon hade ju talat med både älvor och tomtar! Och så skulle hon berätta för mamma, att den vackraste blomman, som fanns, det var säkert — tålmodets ört.

D. B.

Solstrålens julnummer

utkommer omkring den 10 december.

Den nye Paris.

Saga för gossar. (Efter Goethe.)

(Forts. från förra numret.)

Min vackra motstånderska hade knappt märkt ryttarnas manöver, förr än hon brast ut i högljudd gråt och skrek, att jag förorsakat henne en större förlust än jag någonsin kunde tänka mig. Men jag, uppblåst som jag var, glädde mig över att kunna förorsaka henne förlust och kastade ännu ett par agatkulor blint med kraft in i hennes hår. Olyckligt nog träffade jag drottningen, som hittills varit undantagen i vår vanliga lek. Hon sprang i stycken och hennes adjutant likaså, men hastigt fogades bitarna åter samman, och försvunno som de första, galopperande bort under lindarna och försvinnande vid muren.

Min motstånderska skällde och skymfde, men jag, en gång i farten, böjde mig för att taga upp några agatkulor, som rullade längs de gyllne spjutet. Min onda avsikt var att helt förinta hennes hår; men hon däremot rusade rakt på mig och gav mig en örfil, så att det surrade i huvudet efter det. Jag, som alltid hade hört, att på en flickas örfil följer en eftertrycklig kyss, grep henne i öronen och kysste henne upprepade gånger. Men hon gav till ett hjärtslitande skrik, som förskräckte även mig; jag lät henne löpa och det var min lycka: ty i detta ögonblicket visste jag ej, vad som hände mig. Marken under mig började att rassla och att bäva; jag märkte hastigt att gallret åter satte sig i rörelse, men jag hade ej tid att överlägga, ännu var det mig möjligt att fly. Jag fruktade varje ögonblick att bliva spetsad, ty hillebarderna och lansarna, som rätade upp sig, hade redan börjat sönderslita mina kläder; emellertid vet jag ej vad som hände, hörsel och syn försvunno och jag hämtade mig ur min bedövning, ur min skräck, först vid foten av en lind, mot vilken det uppspringande gallret kastat mig. Med uppvaknandet vaknade också min ondska som hastigt ökades, då jag från andra sidan hörde min motståndares hänskratt och skällsord. Hon hade kommit något lindrigare till marken än jag. Därför rusade jag upp och, då jag runt om mig såg min här kringströdd, med Achilles och alla mina hjältar, grep jag först Achilles och slungade honom mot ett träd. Hans återställelse och flykt behagade mig nu synnerligen, emedan skadeglädjen sällade sig till den trevligaste anblick i världen, och jag stod i begrepp att skicka samtliga grekerna efter honom, då helt plötsligt en mängd vattenstrålar började väsa mot mig från alla kanter och överspola mig. Min lätta

dräkt genomdränktes på ett ögonblick, söndersliten var den redan, och jag tvekade ej att helt slita den från kroppen. Sandalerna kastade jag av mig och det ena plagget efter det andra och till slut fann jag att det var rätt skönt att på en så varm dag få ett sådant strålbäd över sig. Helt naken skred jag nu gravitetiskt i vattenstrålarna och befann mig rätt väl. Min vrede kyldes av och lugnade sig, och jag önskade endast en försoning med min motståndare. Men i ett nu stannade vattnet av och jag stod frysand på den genomvåta marken. Närvaron av den gamle mannen, som oförmodat stod för mig, var mig ingalunda välkommen; jag skulle önskat, om ej just att dölja mig, så dock att svepa in mig i något. Blygseln, frossbrytningen, önskan att hölja in mig i något, skänkte mig en högst erbarmelig figur; och den gamle begagnade tillfället att ge mig en ordentlig skrapa.

»Vad hindrar mig», skrek han, »att gripa ett av snörena, och om ej just linda det om Er hals så ändå svepa det kring Er!»

Denna hotelse retade upp mig.

»Akta Er!» skrek jag, »för sådana ord, ja, blott för sådana tankar: ty annars är både Ni och Edra härskarinnor förlorade.»

»Vem är du då», frågade han trotsigt, »som vågar tala så?»

»En gudarnas älskling», sade jag, »på vilken det beror, om dessa fruntimmer skola finna värdiga makar och leva ett lyckligt liv eller om de skola försmäktas och föräldras i Ert trollkloster.»

Den gamle tog ett steg tillbaka. »Vem har uppenbarat detta för dig?» frågade han häpen och betänksamt.

»Tre äpplen!» sade jag, »tre juveler!»

»Och vilken lön begär du?» skrek han.

»Framför allt den lilla varelsen, som har bragt mig i detta behagliga tillstånd.»

Den gamle kastade sig ner framför mig, utan att bry sig om den våta, slippriga marken; sedan reste han på sig på nytt, utan att ha fått den ringaste smuts på sina kläder, tog mig vid handen, förde mig in i sitt rum och klädde behändigt åter på mig och snart var jag söndagsklädd och putsad och friserad som förut. Portvaktens sade icke ett ord mer, men innan han släppte mig över tröskeln, höll han mig tillbaka och antydde några föremål på muren över dörren och pekade sedan ner på porten. Jag förstod honom genast: han ville nämligen, att jag skulle in-

präglade föremålen i mitt minne, för att lättare återfinna porten, som tillslöts bakom mig så, att det var mig omöjligt att urskilja den igen. Jag märkte då, hur platsen såg ut. Över en hög mur sträckte urgamla valnötsträd sina grenar och betäckte delvis gesimsen, varmed muren slutade. Grenarna räckte ned till en stentavla, vars snidade infattning jag väl känner igen, men vars inskrift jag ej kunde läsa. Den vilade på ramen kring en nisch, och i den sprang en vattenstråle fram, som banade sig väg ner längs muren och försvann i jorden. Nischen, stentavlan, valnötsträdet, allt stod i rak linje över vartannat; jag skulle kunna måla det, som jag såg det.

Nu låter det lätt tänka sig, hur jag tillbrakte denna afton och mången god dag senare, och hur ofta jag upprepade denna skildring för mig själv och likväl knappt trodde på den. Så snart

det var mig möjligt gick jag till den »dåliga muren» och försökte återfinna porten. Men allt hade till min stora förvåning förändrats. Valnötsträden sträckte väl över muren, men de stodo ej omedelbart upptill varandra. En tavla var också inmurad, men långt till höger om trädet, saknade sniderier och bar en lättläst inskription. En nisch med ett källsprång finnes nog också, men ej alls lik den jag såg och för övrigt anbragt långt till vänster om valnötsträdet.

Jag tröstar mig dock med en sak och det är, att det synes mig, som befunne sig de tre föremålen i riktning mot varandra, och skulle det en gång hända, att nischen och tavlan och valnötsträdet utpeka för mig var porten är, skall jag nog återupptaga mitt äventyr — och om jag kan, skolen I nog få höra om det också.

Hans Nielsen.

Den kloka Greta.

Översättning av E. B.

et var en gång en köksa, som hette Greta. Hon hade skor med röda klackar, och då hon var ute och gick med dessa, vände och vred hon på sig och var helt glad till sinnes och tänkte: »Du ser verkligen riktigt bra ut, Greta!» Och då hon kom hem, drack hon ett glas vin. Och då vin ger aptit började hon äta av det bästa hon kokte så länge tills hon var fullkomligt mätt. Då sade hon: »Köksan måste veta, hur maten smakar».

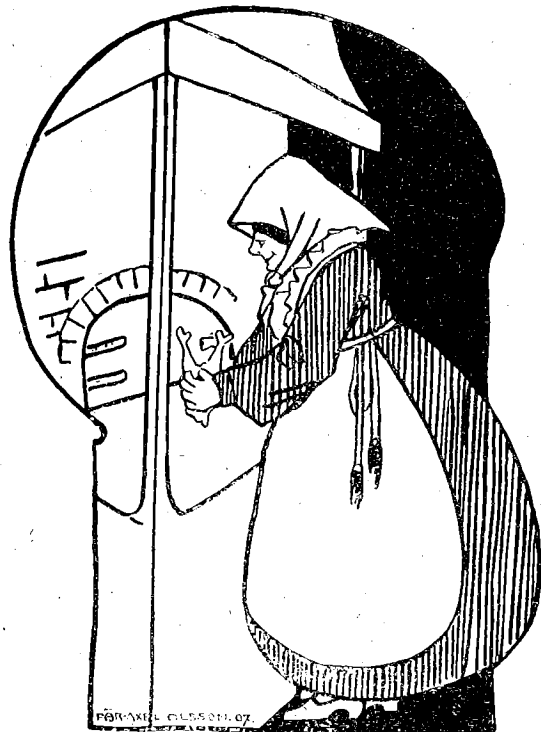
Nu hände det en dag, att herrn sade till henne: »Greta, i kväll kommer en gäst hit. Stek två hönor till oss, men de ska' vara riktigt bra!»

»Det ska' jag gärna göra», sade Greta.

Hon slaktade nu hönorna, plockade, skällade dem och satte dem på ett spett för att bryna dem. Det började lida mot kväll, och Greta tog fram hönorna och lade dem i en gryta för att steka dem.

Hönorna började bli bruna och genomstekta, men gästen syntes ännu inte till. »Kommer inte gästen snart, så måste jag taga steken bort från spisen. Men det är både synd och skam att de inte bli uppätta, då de äro som bäst!» sade Greta. »Jag går själv och hämtar honom,» sade herrn och gick ut.

Då herrn hade gått lade Greta spettet åt sidan och sade: »att stå så länge vid spisen blir man både varm och svettig av. Vem vet, när de behåga komma? Jag springer ner och tar mig en klunk vin.» Hon sprang ner i källaren, tog ett

krus och drack och sade: »Gud välsigne dig Greta!» »Vinet smakar gott», sade hon vidare och tog sig ännu en klunk. Då hon kom upp, satte hon åter grytan över elden, strök rikligt med smör på steken och vände den om med spettet.

Steken luktade emellertid god, och Greta tänkte: »Kanske det felar den något, jag måste smaka». Hon tog med fingrarna på dem och stoppade dessa sedan i munnen och sade: »Ah, vad de äro goda. Det är verkligen orätt, att de inte bli ätna genast.» Hon sprang bort till fönstret för att se, om inte herrn och gästen syntes. Men hon kunde inte se dem. Hon gick tillbaka och ställde sig fram för spisen igen men tyckte sig förmärka os och sade: »Den ene vingen svess ju, det är bäst, att jag äter upp den med detsamma.»

Hon skar nu bort den ene vingen och åt upp den. Då detta var gjort, tänkte hon: »Den andre måste också bort, eljest märker herrn att någonting felar.»

När de två vingarna voro uppättna, gick hon åter bort till fönstret för att se, om inte herrn syntes ännu.

Men hon kunde alltjämt inte se honom. »Vem vet», tänkte hon, »de komma troligtvis inte, utan hava tagit in någonsta'ns.» Då sade hon:

»Hej Greta», tog sig en ordentlig klunk till och åt upp den ena!

Som sagt, så gjort.

När honan var uppäten, och herrn ännu inte kommit, sade hon: »Där den ena honan är, bör den andra också vara; jag tror, tager jag mig ännu en klunk vin, skulle det inte skada». Åter sprang hon ner i kökaren, tog sig en klunk och åt upp den andra också.

Då hon som bäst höll på med att äta, kom herrn och ropade: »Skynda dig Greta, gästen kommer om en liten stund!»

»Jo, jag ska' strax göra vid dem», svarade Greta.

Herrn såg nu efter, om bordet var dukat samt tog brödkniven, med vilken han skulle sönderskära hönorna, och började slipa den på ett trappsteg.

Under tiden kom gästen. Greta gick att öppna, och då hon såg, att det var gästen, sade hon: »Tyst! Tyst! Försvinn härifrån det fortaste ni kan, ty får herrn se er, är ni olycklig. Han har visserligen inbjudit er till kvällsvard, men han har ingenting annat i sinnet än att skära av era båda öron. Hör ni, så han slipar kniven!» Gästen hörde slipandet och skyndade, så fort han kunde ner för trapporna.

Greta sprang nu in till herrn och ropade:

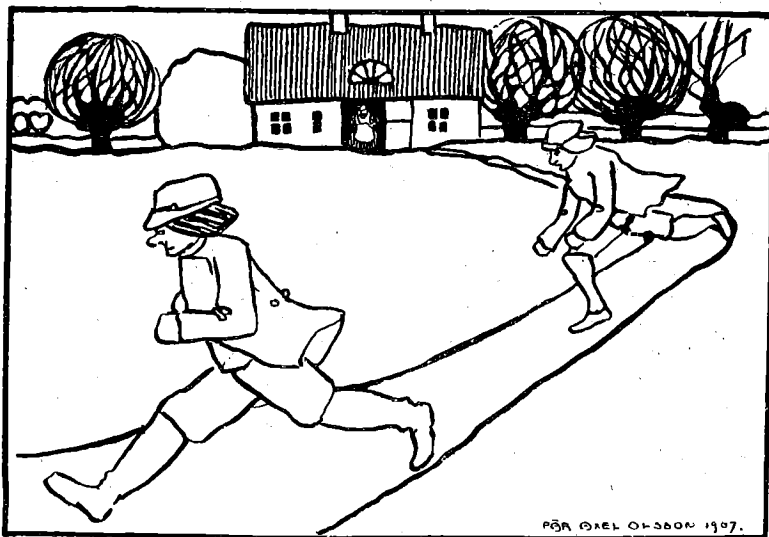
»Det var verkligen en mycket egendomlig gäst, ni bjudit hit!»

»Vad menar du», frågade herrn.

»Jo», sade Greta, »han' tog båda hönorna

ifrån mig, då jag skulle lägga dem på fatet och har nu sprungit sin väg med dem.» »Det var ett lustigt sätt», sade herrn, »han kunde åtminstone nöjt sig med den ena.» Han ropade på honom, att han skulle stanna, men gästen låtsade sig icke höra det. Då sprang han efter honom med kniven i handen och ropade:

»Blott den ena! Blott den ena!» Han menade att gästen skulle lämna ifrån sig den ena honan och icke taga båda två. Gästen trodde emellertid, att det var frågan om hans öron och sprang, som om hin vore i hämlarna på honom.

Pagen och mjölnarflickan.

(Efter Goethe.)

Han.

Varthän nu, varthän nu,
lilla mjölnerska du,
vad kan min söta heta?

Hon.

Greta.

Han.

Med rävsan i din hand
vart styr så brått du färden?

Hon.

Bort till far mins trädgårdsland,
bort till far mins gården.

Han.

Helt allena så där?

Hon.

En rävsan jag bär:
skall stacka hö på vår täppa.
Se'n till trädgården vår
jag att plocka går
de mögnade päron i skäppa.

Han.

Där finns en enslig lövsal ju?

Hon.

Där finnas väl tu,
en vid trädgårdens vardera ände.

Han.

Ej sant, under middagens brand
om i smyg till lövsaln jag lände,
du kommer till mig litet grand.
Ej sant, bak det gröna, det skymmande gallret..?

Hon.

Det bleve en godbit för skvallret.

Han.

En kyss allenast! Säg får jag ej?

Hon.

Nehej!

Den mjölnartösen i famnen tar
hans kärlek strax allom blir uppenbar.
Det vore skam
om mjöl och damm
vitpuddrade sammetsrocken!
Bäst leka samman lika barn:
min plats är i kvarn
och er i den fina flokken.
Min tro jag givit mjölnarkarl'n —
vad blir väl förstört på en tocken!

Carl Snoilsky.

Svenska folksägnen.

I. Bonden och Skogsnuan.

Smdland, Västbo härad.

I Hestra socken bodde för många år sedan en ettersnål bonde och som han ville lägga sin näsa i alla »mjölkimmor» och grytor, så kunde han aldrig få någon, som hushållade honom till lags. Själv fick han därför både sköta jorden och laga maten, och så nidsk han än var tyckte han dock att detta blev tråkigt på långmål. Men var skulle han få någon hjälp ifrån? Hans snålhet var så känd, att han varken kunde få sig hustru eller piga. Så hände sig en höstkävll, att en flicka, klädd som den finaste stadsjungfru, kom in i stugan. Bonden bad henne sitta ner och sporde efter hennes ärende. Hon sökte tjänst, sade hon, och ville fråga om han behövde någon piga. Åh jo visst behövde han det, men jungfrun såg honom alldeles för fin ut, sade han. Hon fäste sig icke för löns skull, sade hon, ty hon hade både farsarv och morsarv, men någonstädes skulle hon ändå vara och trodde nog att hon skulle kunna göra honom till lags. Ingen lön? Det lät ljuvligt i bondens öra. Men, tillade hon, i utarbetet torde jag kanske vara som sämst, ty jag kan aldrig smaka någon föda. Det gjorde mindre, mente bonden, för den där dåliga matlusten, den tyckte han om, och så vordo de snart överens. En månad gick om och aldrig såg han henne smaka en bit bröd eller dricka så mycket som en mjölkttår, men lika fullt var hon oförtruten i sitt arbete och kry och rask i alla sina vänningar. Sådana pigor får man leta efter, tänk om han kunde få henne till hustru, ty vacker och väl funtad var hon därjämte. Men han hade nu icke på länge tittat i sina bingar och kimmor och det var nog bäst att göra det först innan han tänkte vidare på den saken. Och så gick han upp på loftet för att se över sina förråder. Men stackare han för vad han nu fick se. Köttbingen var nästan tom, mjölkimmorna skrapade fast han nyss varit åt kvarnen, ej en ost ystad och intet smör samkat. Han vart alldeles ursinnig, men tänkte ändå att det var klokast att tåga så länge och själv se efter huru hon huserade medan han var ur vägen. Han sade, att han skulle ut på långresa och vara borta ett par, tre dagar eller så omkring, rustade sig till och för från gården. Men i mörkningen kom han tillbaka, smög sig obemärkt in i stugan och lade sig i ugnen för att se vad pigan tog sig till. Hon kom snart in och började syssla och stöka, sopa och feja alldeles

som om hon väntat främmande, och storfrämmande fick hon också, när det led inemot midnatt och det så, att hela stugan vart full. Slikt folk hade bonden aldrig sett i sin stuga förr, ty det var idel troll och skogsnuor, framtill väna och fagra som de skönaste jungfrur, men urhålkade i ryggen såsom baktråg, att hans piga var av samma släkte såg han nu tydligt. Med famnen full av allahanda matvaror tog hon emot sina gäster, och nu blev ett lustigt kalas. Alla trollen avlyftade sina huvuden och satte dem på fyrstenen och så stoppade de limpa efter limpa och den ena skinkan och »smala-låret» (fårlåret) efter det andra ner i buken tills det ej fanns en bit kvar.

Nu kunde bonden, så rädd han än var icke styra sig längre. Han ut ur ugnen och får fatt i en kvast för att köra ut sitt objudna främmande. Men vid första slag fastnar kvasten i pigans ihåliga rygg. Kvasten ville ej släppa tag, bonden kan ej släppa kvasten och så bär det ur stugan, skogsnuan före och bonden efter genom skog och mark, över berg och dal. Han syntes ej mera till och hemmanet stod länge öde. Men i mörka och ruskiga höst- och vinternätter får man stundom höra ett stönande: »ho-ho! ho-ho! hoooooh!» ljuda genom skogen. Det är bonden, som allt jämt springer efter skogsnuan.

2. Erik Räf.

Småland, Västbo härad.

På Mogårds skog i Femsjö socken finnes en remna i berget, som kallas Erik Räfs stuga och för ett eller annat hundra år sedan bodde där också en, som het Erik Räf, men vad han egentligen var för en är ej gott att säga. Inte var han som annat folk, det var han då inte, men något riktigt troll var han ej heller, fast han nog kunde trola. Aldrig gjorde han dock något illa utan levde i god sämja med bygdefolket, gick gärna på deras gästbud och åt och drack, ja väl för sju. Men så visste han att göra skäl för välfägnaden också när det gällde på, och var det någon, som trängde om ett karlatag, så var det bara att sända bud på Erik Räf, och när han tog i, så vart det ett tag, som gjorde åt, det kunde man vara viss på. Så hände sig en gång att bönderna i Mjälaryd och Nissaryd kommit överens att stänga i sär den stora mossen, som ligger emellan dessa hemman, men det var ett styvt och besvärligt arbete, så det var nog bäst att skicka bud på Erik Räf, tyckte de. De gjorde så, och han kom även. Men göra någonting fastande, det kunde han icke, sade han, och så bad han om en smörgås. Men det var ej lönt att komma med några smulor, när han begärde mat, utan den största limpa som fanns måste

fram och tre marker smör därovanpå. När han fick den smörgåsen skrattade han, och så bar det utav längs efter egoskillnaden. Då han kom tillbaka sade han att nu var rågången stängd, men hade smörgåsen varit större, hade det blivit bättre. Ingen kunde se någon gärdesgård och någon gärdesgård fanns där ej heller, men så långt smörgåsen räckte har aldrig något slängsel behöfts, ty aldrig har något kreatur där gått över rågången.

3. Trollen i Himmelsberget.

Västergötland, Gåsene härad.

Himmelsberget och Wagleberget ligga på var sin sida om Nossan och både hava länge bebotts av troll. Nu höras de icke mera till, men förr var det annorlunda. Då gingo trollhustrurna ofta ut i grannskapet och lånade än ett än ett annat av folket i gårdarne, som gärna lemnade dem vad de begärde, ty de gävo alltid dubbelt igen, så hederliga voro de. En god avel hade de också, och deras boskap var med den bästa, som kunde finnas. Avundsamma om sitt voro de ej heller, utan unnade gärna grannfolket att få gott därav. Ville en bonde ha sig en kalv av deras boskaps stam, så var det en ganska lätt sak. Han behövde blott sätta en brödkaka på vardera hornet på kon, föra henne sent om kvällen till berget och där binda henne med ett härrep vid ett träd, och han kunde vara viss på att få en kalv, vars make ej kunde köpas på någon herregård i hela Västgötalaget. Med folket i Fröbergstorpet levde trollen i god grannsämja, och där lånade de vanligtvis vad de behövde. Så hände sig en sommarafton, då rågen var mogen, att trollmora i Himmelsberget kom över till mor i torpet för att låna dricka. — »Jag ser att er säd är fallmogen», sade hon, »och I lär allt skära den i brådkastet, om han ej skall rinna ur.» — »Ja, det var nog så», sad mor i torpet, »men far var tvungen att taga in höet först och han kunde inte vara både på ängen och på gårdet på samma gång.» — »Vi få väl hjälpa er då», sade trollmora. — »Ja den hjälpen vore nog god den», mente gumman; »men får folk veta det, så få vi både prästen och länsmanen på oss, fast det är synd att låta Guds gåvor spillas bort.» »Det ingen spör och ingen känner, det ingen rör och ingen bränner», sade trollmora, »och jag skall nog ställa med den saken jag.» Gumman tackade för god loven, men vad trollmora och hon haft sig emellan, det vågade hon ej omtala för gubben sin, fastän han var mycket orolig för den fallmogna säden, när han kom hem om aftonen. »Jag menar jag får låta höet ligga där det ligger och skära rågen i morgon.» — »Far gör i sin sak huru han

tycker och vet nog själv vad som är bäst», sade gumman, och så gingo de till vila. Bäst det var om natten vart det ett prasslande och rasslande i rågåkrarna. »Jag tror det likar sig till blåst, så jag får allt ge mig ut underst bittida i morgon», sade gubben och vände sig åt väggen. »Ja jag tror så med jag», sade gumman, och så somnade gubben. Men hon låg vaken och lyddes. »Klipp och gör band, klipp och gör band», viskades därute, och det klippte så tätt, så tätt, så tätt. Gubben hörde ej något, för han sov som en stock, men en kan veta att han blev något storögd, när han kom ut på ottan för att slipa skärlien och såg hela rågfältet avmejat och säden uppsatt. Nu måtte mor fram med sanningen, men far tog det lugnare än hon väntat. »Vi ska låta vara med skriftningen* i år när vi lämna säden till prästen», sade han, »och så kan det vara kvitt om kvitt.»

4. Jätten vid Skåle.

Närke, Kumla härad.

I Jättaberget vid Skåle i Halsbergs socken finnes en håla, Jättahålan, och långt in i den hålan är en järnport. För den portan sitter ett stort lås, men nyckeln är ur, och det lär nog icke finnas någon dyrk i hela världen, som tager upp det. Inte är det lätt att komma dit heller, ty utanför porten ligger en drake, och den draken är en av de värsta drakar, som kunna finnas, för han väser rent oförnuftigt och sprutar eld-etter, och det ur tre käftar ändå. Det har nog funnits folk, som varit så förvetna att de krupit in i hålan, men när de fått se draken, ha de varit glada att få vända om igen. Innanför porten finnas stora skatter, men jätten sitter själv på kistlocket och har sitt guldsvärd liggande på knäna. Nu sover han förstås — han som andra jättar i bergen, och kommer nog ej att väckas förr än på världens sista tid, då allt otyg, som nu är bundet, slipper löst. Men rätt som han sover, så snarkar han, och det så, att det rungar i marken och grånar i berget, sådana tag tar han. Vad jätten heter vet man också. Han heter Skalle, ty det fick en sjöman höra på en sjöresa långt bort i världen, och han var ändå barnfödd i Halsberg, den sjömannen. Långt, långt ute i havet hade han kommit till en ö och där träffade han en enögd jätte, som sporde honom var han var hemma. Han var från Närke svarade sjömannen och såg jätten stinnt i synen, ty han var just icke så värst buskablyg utav sig.

* När bönderna förr lämnade prästen sin skattionde, brukades icke sällan att först slå den mot logbalken för att få de stridaste kornen i behåll, detta kallades att skriftonde säden.

»Kunde mest tro det», sade jätten, »ty du ser inte baxen ut.» — »Men då har du kanske hört talas om bror min, Skalle, som sitter och sover i Jättaberget vid Skåle?» — Ja det var likt till det, honom hade han nog hört omtalas, ty han var själv Halsbergsbo, sade han, men sett honom, det hade han då inte. »Nä-nej men», svarade jätten. »Det kan jag väl veta, ty när Kumla kyrka bygdes kunde jag ej lida pinglorna utan gav mig därifrån, och när Skalle, bror min, inte ville göra sällskap så läste jag in honom i berget med alla hans skatter, och kastade nyckeln i Tisarån. Och den lär nog icke vara född än, som skall finna honom, ty det skall först ske på världens sista tid», sade han.

5. Knall och Tore.

Småland. Västbo härad.

Förr i världen var det ej så gott om folk som nu för tiden, men de som funnos voro så mycket starkare och styvare. Med lag och rätt var det ej heller så noga, och led någon orätt sprang han ej till länsmannen och tog ut stämning, utan gick raka vägen till sin vedersakare. Kunde han slå ihjäl honom, så hade han rätt; men vart han själv ihjäl slagen, så hade han orätt. Detta var väl ej alldeles så som det bort vara, men det var så ändå, och var och en fick ställa sig därefter. På den tiden bodde i Önnebo en, som het Tore, och hans närmaste granne het Knall och bodde i Knallsbo. Knall tyckte att hans ägor voro för små och Tores för stora, men det tyckte ej Tore; och så tvistade de om rågången. Då funnos inga »jordajänkare» att vända sig till och därför skulle de göra upp den saken i godo. Tore bjöd Knall hem till sig och gjorde ett stort gille och vordo de väl förlikta om allt, men inte om rågången. Då var ej annat råd än att pröva vem som hade bästa rätten. Knall var starkast och slog ihjäl Tore, och så kunde han lägga rågången huru han ville. Men Tore hade en hustru som het Tora. Henne slog Knall i hjäl med detsamma, Det var så gott de följdes åt, sade han, och så tog han hela gården.

G. Djurklou.

